

CLAS Dataplatform

Oproep tot deelname	
Onderwerp	Innovation Challenge (SDIR)
Organisatie	Ministerie van Defensie
Begeleidende onderdeel	Commando Materieel en IT (COMMIT)
Referentienummer	23634943
Versie	6
Status	Final
Datum	25-02-2026

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

1	INLEIDING.....	4
1.0	Wat is een Innovation Challenge?	4
1.1	Context.....	4
1.2	Opdrachtgever	4
1.3	Relevante kennisgebieden in scope	4
1.4	De Challenge	5
1.5	Casusbeschrijving	5
1.5.1	Edge Device Architecture en Local AI Processing	6
1.5.2	Veilige Data-Inname met Data-Centrische Security	6
1.5.3	Data Standaardisatie.....	7
1.5.4	Domein georiënteerd eigenaarschap (datamesh architectuur)	7
1.5.5	Intelligence output Distribution	8
1.5.6	Human in the loop	8
2	Randvoorwaarden voorstellen	9
2.1	Van Verzoek tot Deelname naar Fase 2	9
2.2	Minimale eisen onderneming.....	9
2.3	Minimale eisen voorstel	10
2.4	Profiel deelnemers	10
2.5	Stappen	11
2.6	Vergoeding	11
3	Evaluatie en criteria Fase 1	12
3.1	Evaluatie van Fase 1	12
3.1.1	Impact (1)	12
3.1.2	Technologie (2).....	13
3.2	Dienstverleningsovereenkomst en contractuele voorwaarden	13
3.3	Planning & marktdag	13
3.4	Verordening (EU) 2022/576 van de Raad betreffende Russische ondernemingen	15
3.4.1	Evaluatie en vervolg van de Challenge	15
3.5	Mededeling beslissing	15
3.6	Eventueel vervolg	16
4.	ALGEMENE BEPALINGEN	17
4.1	Aankondiging en aanmeldingstermijn	17

Ministerie van Defensie

Commando Materieel en IT

Innovation Challenge – CLAS Dataplatform

4.2	Communicatie	17
4.3	Inlichtingen, vragen en bezwaren	17
4.3.1	Vragen en bezwaren	17
4.4	Eenmalig een Verzoek tot Deelname & taal	18
4.5	Opschorten/afbreken procedure	18
4.6	Kostenvergoeding	18
4.7	Vertrouwelijkheid.....	18
4.8	Rangorde publicatiestukken.....	19
5.	Rechtsbescherming	20
5.1	Klachtenmeldpunt.....	20
5.2	Kort geding	20
5.3	Woordenlijst	20
5.4	Afkortingen.....	20
Bijlage 1	Dienstverleningsovereenkomst ARVODI-2025 DEF	21
Bijlage 2	ARVODI 2025 Defensie.....	22
Bijlage 3	ABDO	23
Bijlage 4	Format stellen vragen	24
Bijlage 5	TRL-niveaus	25

1 INLEIDING

Bent u een innovatieve en creatieve ondernemer met ervaring in het bundelen en optimaliseren van informatiestromen en bekend met het Hoog Gerubriceerde Informatiedomein (HGI)? Dan dagen wij u uit mee te doen aan deze Innovation Challenge!

1.0 Wat is een Innovation Challenge?

De Innovation Challenge is gericht op het ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor overheden, in dit geval het Ministerie van Defensie. Dit gebeurt door maximaal drie deelnemers naast elkaar aan de ontwikkeling van een innovatie te laten werken. Door de onderlinge concurrentie worden deze partijen uitgedaagd om tot het uiterste te gaan om tot de beste innovatie te komen.

Deze Challenge is opgebouwd uit twee fasen:

- Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek (Verzoek tot Deelname)
In deze fase dient u een Verzoek tot Deelname in. Uw voorstel wordt door ons op haalbaarheid onderzocht en 3 geschikte deelnemers worden toegelaten tot fase 2
- Fase 2: Prototype ontwikkelen tot en met TRL 5 en testen hiervan

Dit wordt in het vervolg van dit document verder uitgewerkt.

1.1 Context

Het Commando Landstrijdkrachten (CLAS) van Defensie wil een versnelde transitie van handmatige naar geautomatiseerde AI-ondersteunde inlichtingsprocessen, met een gestandaardiseerde manier van werken. Om dit te realiseren wil zij de huidige veelheid aan informatiebronnen die haar ter beschikking staat bundelen, logisch ordenen en vervolgens ontsluiten in een militaire context. Strategische autonomie en maximaal versnellen van het proces van informatievoorziening zijn hierin essentiële gegevens. Dit vraagt om een innovatieve oplossing.

1.2 Opdrachtgever

Opdrachtgever is de Staat der Nederlanden, het ministerie van Defensie. De Challenge wordt begeleid door het Commando Materieel en IT (COMMIT). Dit Commando is verantwoordelijk voor de aankoop, instandhouding en verkoop van materieel. Voor meer informatie over de Opdrachtgever kunt u de website www.defensie.nl raadplegen, dan wel via Tendered een bericht sturen met uw informatieverzoek.

1.3 Relevante kennisgebieden in scope

Voor de uitvoering is een breed palet aan kennisgebieden nodig. Wij moedigen ondernemers dan ook aan hiervoor de samenwerking met elkaar op te zoeken. Organisaties die alleen of in een samenwerkingsverband een Verzoek tot Deelname indienen moeten alleen of in het samenwerkingsverband alle onderstaande kennisgebieden afdekken. Ieder kennisgebied heeft een eigen kleur.

1. **Dataplatform & edge hardware**: Expertise op het gebied van mission-critical dataplatvormen volgens een hub-spoke-architectuur met data-mesh principes. Ook expertise

op het gebied van edge computing-hardware dat in samenhang met het dataplatform maar ook autonoom, kan functioneren (groen).

2. **Data-science & AI**: Expertise in de ontwikkeling van algoritmen, modellen en AI-toepassingen door gespecialiseerde data-analisten en data scientists (blauw).
3. **Datamanagement & governance**: Expertise in de inrichting van databeheer, eigenaarschap, governance-processen en kwaliteitsborging door gespecialiseerde datamanagers en datahouders (paars).
4. **Security en compliance**: Expertise op het gebied van zero-trust beveiligingsarchitectuur (RBAC/ABAC) conform nationale veiligheids- en privacy-standaarden (bruin).
5. **Integratie & technisch beheer**: Expertise op het gebied van architecturale samenhang en compatibiliteit tussen alle domeinen (dataplatform, edge-hardware, AI-modellen, security) (grijs).

De kleuren gebruiken we als u zich aanmeldt voor de informatiemiddag. Hiermee faciliteren wij die dag matchmaking tussen geïnteresseerde deelnemers om in een samenwerkingsverband in alle kennisgebieden (kleuren) te kunnen voorzien. (zie ook paragraaf 3.4 voor het volledige overzicht van de informatiemiddag).

Innovatieve en creatieve ondernemingen in het segment van de kleine tot middelgrote ondernemingen wordt nadrukkelijk gevraagd te reageren.

1.4 De Challenge

De uitdaging voor de markt is om een innovatieve oplossing te bedenken om diversiteit van data & AI-concepten en oplossingen in logische samenhang toe te passen in een militaire context voor onderstaande casus. Daarbij wil Defensie weten of de uitdaging op punten mogelijk aansluit bij bestaande oplossingen en waar creatieve oplossingen noodzakelijk zijn om de gewenste innovatie te realiseren. Doel van deze Challenge is uitdrukkelijk niet om een transitie te realiseren naar een nieuwe IT-omgeving.

Ook wil Defensie weten welke –mogelijke innovatieve- aanpak en manier van (samen)werken voor de implementatie bij de eenheden van CLAS hierbij het meest doeltreffend is mocht er eventueel een vervolg aan deze Challenge gegeven worden.

Wij denken aan een oplossing die uitgewerkt wordt tot op TRL-5 niveau waarbij een werkend prototype gedemonstreerd wordt. Wij hanteren de afbakening tussen de TRL-niveaus van RVO, zie bijlage 5.

1.5 Casusbeschrijving

In onderstaande beschrijving gaan we in op het vraagstuk waarvoor naar een oplossing gezocht wordt. De gegevens zijn fictief en hebben tot doel marktpartijen te prikkelen om tot innovatieve voorstellen te komen.

Het staat ondernemers vrij om af te wijken van de beschrijving en eigen ideeën en innovaties in te brengen, we moedigen dit ook aan.

De hedendaagse krijgsmacht opereert in een digitale en data-gedreven omgeving waarin mission-critical systemen, kunstmatige-intelligentie en geavanceerde sensortechnologieën

onlosmakelijk verbonden zijn met nationale veiligheid. Om de effectiviteit van de krijgsmacht op lange termijn te waarborgen en tegelijk de Europese strategische autonomie op het gebied van veiligheid en Defensie te versterken, is het van cruciaal belang dat de Nederlandse Defensie zelf de volledige regie over haar data, infrastructuur en kritische technologieën behoudt.

De betreffende eenheid waar het in deze fictieve casus over gaat beschikt momenteel over professionele drones met geavanceerde sensoren: warmtebeeldcamera's voor thermale signatuurdetectie, RGB-camera's met zoomcapaciteit voor hoge resolutie visuele waarneming, nachtkijker voor laaglichtsituaties en een lasermeetsysteem voor exacte geolocatie. Deze drones genereren heterogene datasets in verschillende formaten die momenteel handmatig worden verwerkt en niet systematisch gedeeld worden met andere eenheden.

De vraagstelling hierbij is: hoe kan data in operationele omstandigheden veilig en automatisch verwerkt worden? Dit op een manier dat data, na een relevantiefiltering door AI-modellen, veilig gesynchroniseerd wordt naar een centraal dataverzamelingsplatform zodra verbinding beschikbaar is? Daarnaast is de vraag hoe deze data federatief gebruikt kan worden met borging van eigenaarschap, governance, security en toezicht hierop? Dit wordt hieronder verder uitgewerkt.

Data-governance moet geborgd worden via een datamesh-architectuur en data gedreven effectors voor bijvoorbeeld het detecteren en neutraliseren van drones. Daarnaast moet robuuste databeveiliging en ontologie gestuurde datafusie met semantische interoperabiliteit gerealiseerd worden. Rekening moet worden gehouden met situaties met (bijna) geen connectiviteit waarbij na herstel informatie veilig en gecontroleerd gedistribueerd moet kunnen worden.

In het vervolg van deze paragraaf wordt verder ingegaan op de inhoud van het vraagstuk.

1.5.1 Edge Device Architecture en Local AI Processing

Het centrale element in dit onderdeel is local-first edge processing: drone-data wordt onmiddellijk na capture op een mobiel apparaat (nu Bittium-en Samsung Galaxy S23 Tactical Edition) geanalyseerd zonder centrale afhankelijkheid, zodat deze:

- Automatisch relevante objecten en anomalieën detecteert op de beelden (bijvoorbeeld tanks, voertuigen, personen, gemodificeerde structuren)
- Geotagged alerts genereert met coördinaten, timestamp en betrouwbaarheidsscores
- Redundante of laagwaardige data filtert, zodat de gebruiker alleen relevante data ziet
- Volledig autonoom functioneert: operaties blijven doorgang vinden zelfs zonder netwerk, wat essentieel is in SOMUT-omstandigheden (Statisch; Ontplood; Mobiel; Uitgestegen; Te voet)
- Authenticatie en bronintegriteit op edge: Voordat data wordt verwerkt controleert het device of de drone een bekende, geregistreerde bron is (hardware ID-verificatie, firmware-validatie). Dit voorkomt dat gecompromitteerde of nep-drones data infecteren

1.5.2 Veilige Data-Inname met Data-Centrische Security

Wanneer het mobiele apparaat verbinding krijgt met het netwerk, wordt de data naar het centrale platform gestuurd. Deze gateway fungeert als een "diode" met strikte controles:

- Bron-validatie

- Data-centrische security met (bij voorkeur) geautomatiseerde attribute-based access controls (ABAC)
- Zero Trust enforcement: elk verzoek voor data-toegang wordt runtime geëvalueerd tegen een actieve security context
- Datakwaliteit checks: checksums, timestamps, en sensor-status-informatie valideren dat data integer is aangekomen
- Oplossing landt in een Defensie-cloud. AI-modellen draaien los van het openbare internet

1.5.3 Data Standaardisatie

Na inname van data wordt deze gestandaardiseerd, zodat deze breed bruikbaar is. Hierbij blijven brongegevens behouden.

1.5.4 Domein georiënteerd eigenaarschap (datamesh architectuur)

Het CLAS-dataplatform volgt een datamesh-architectuur met drie inhoudelijke datadomeinen en eenheden, die elk hun eigen data-producten beheren, verbeteren en beschikbaar stellen. Elk domein en eenheid heeft een duidelijk aangewezen eigenaar (datahouder), die verantwoordelijk is voor inhoud, kwaliteit, lifecycle-beheer én de beveiliging en classificatie van de bijbehorende data.

De drie inhoudelijke datadomeinen zijn:

- Domein 1 – Sensor Data Products: Data- en AI-producten gebaseerd op ruwe en voorbewerkte sensordata (bijvoorbeeld drone-beelden, warmtebeeld, geolocatie), in beheer bij brigade, inlichtingeneenheid en/of drone-team als operationele eigenaren
- Domein 2 – Intelligence Analysis Products: Geanalyseerde inlichtingenproducten (bijvoorbeeld threat assessments, pattern-analyses, fused intelligence) in beheer bij de intelligence analysis cel
- Domein 3 – Operationele Context Products: Data- en informatieproducten die de operationele en logistieke context beschrijven (bijvoorbeeld POSREP/LOCSTAT, logistieke status, taakorganisatie), in beheer bij de domeinen commandovoering en logistiek

Ieder domein definieert en onderhoudt zijn eigen ontologie: een samenhangende semantische structuur die beschrijft welke definities, entiteiten, gebeurtenissen en relaties in dat domein bestaan en hoe die worden vastgelegd. Deze ontologieën vormen samen het semantische “contract” waarmee domeinen veilig en betekenisvol data kunnen uitwisselen en combineren, zonder dat er één monolithisch datamodel nodig is. De eenheden maken hiervan gebruik en zijn daardoor sneller en beter in staat om informatie te analyseren.

Deze opzet ondersteunt expliciet een federatief model:

- Domeinen en eenheden blijven autonoom in hun operatie en dataproductie, maar conformeren zich aan centraal afgesproken kaders voor security, data-classificatie, ontologie-afstemming en auditability
- Security is integraal onderdeel van dit eigenaarschap: domein-eigenaar bepaalt (binnen de centrale Defensie-kaders) onder welke voorwaarden data gedeeld mogen worden, welke rollen en attributen toegang krijgen, en hoe herkomst, classificatie en integriteit worden geborgd. Dit sluit aan op de data-centrische security-principes, zero-trust en (attribute-based) access control die in de oplossing worden verlangd

Het platform biedt een centrale “data catalogus” of index waarin per domein wordt beschreven welke dataproducten beschikbaar zijn, inclusief classificatie, ontologie-koppelingen en toegangsvoorwaarden. Analisten en AI-modellen kunnen via deze catalogus ontdekken welke data bruikbaar zijn, waarna toegangsbeslissingen dynamisch en geautomatiseerd worden afgedwongen via role-based en attribute-based access control (RBAC/ABAC) binnen een zero-trust-architectuur.

Security en classificatie “reizen mee” met de data en veranderen van status naarmate de data meer betekenis krijgt: bij inname is data veelal nog ongerubriceerd, maar naarmate de informatie wordt verrijkt en geïnterpreteerd (bijvoorbeeld in Domein 2 en 3) neemt de rubricering toe. Deze rubricering en ontologie-informatie wordt technisch vastgelegd (tags/metadata), zodat de analytics-laag en de output-kanalen altijd de juiste beveiligingsmaatregelen kunnen toepassen.

De analytics-cel voert verdere analyse uit op gestandaardiseerde data. Daarbij borgt het platform een federatieve governance. Onderdeel is het leveren van een data science cell die verdere analyses en modelontwikkeling doet, zodat snel en effectief in het veld kan worden gehandeld. De beoogde effecten zijn dat ieder domein eigenaar is van zijn eigen data en bepaalt hoe deze wordt gedeeld. In de bibliotheek is een index beschikbaar die beschrijft wat voor soort data beschikbaar is bij de domeinen. De federatieve governance wordt (bij voorkeur) geautomatiseerd afgedwongen en borgt ook data die, naarmate deze hoger is gerubriceerd, ook zwaarder wordt beveiligd.

1.5.5 Intelligence output Distribution

De laatste stap is controlled output: geverifieerde threat assessments worden via een output API-gateway naar geautoriseerde personen en apparaten gestuurd. Daarbij wordt output automatisch in het juiste formaat gegoten en is er een goede auditability van welke data met wie wanneer op welk device is gedeeld.

1.5.6 Human in the loop

Veel van de informatieverwerking zal geautomatiseerd plaats vinden. Om te borgen dat het niet alleen om techniek gaat is ook de vraag hoe we de mens betrokken houden en het toezicht op het systeem beheersbaar is. Marktpartijen wordt gevraagd om hierover na te denken en met innovatieve ideeën te komen hoe hiermee om te gaan. Het borgen van handmatige en geautomatiseerde data-governance is daarmee onderdeel van de scope.

2 Randvoorwaarden voorstellen

2.1 Van Verzoek tot Deelname naar Fase 2

Stap 1	Toetsing Verzoek tot Deelname aan Fase 1: voldoen aan de minimale eisen onderneming	Paragraaf 2.2 en 2.3
Stap 2	Evaluatie van uw voorstel op inhoudelijke gronden	Paragraaf 2.4 en 2.5 en Hoofdstuk 3

2.2 Minimale eisen onderneming

Uw onderneming moet aan onderstaande eisen voldoen om geldig mee te doen. Alleen als dit het geval is wordt uw voorstel voorgelegd aan de evaluatiecommissie en beoordeeld op de criteria die hieronder beschreven worden.

1. Deelnemers zijn aantoonbaar geregistreerd bij KVK of ander vergelijkbare instituten in de EU. Wij kunnen te allen tijde een bewijsstuk hiervan opvragen.
2. Deelnemer verklaart dat hij niet onderworpen is aan buitenlandse wet- of regelgeving die hem kan verplichten tot overdracht van gegevens, technologie, documentatie of andere informatie die verband houdt met de uitvoering van deze Innovatie Challenge aan autoriteiten buiten de Europese Unie, tenzij Opdrachtgever hiervoor voorafgaand schriftelijk toestemming heeft verleend. Deelnemer meldt onverwijld schriftelijk iedere (dreigende) toepasselijkheid van dergelijke wet- of regelgeving gedurende de looptijd van de Innovatie Challenge.
3. Deelnemer verleent Opdrachtgever en bevoegde Nederlandse autoriteiten, voor zover noodzakelijk ter verificatie van naleving van contractuele, veiligheids- en wettelijke verplichtingen, toegang tot relevante locaties, systemen, administraties en documentatie die verband houden met de uitvoering van de Innovatie Challenge. Dergelijke controles vinden plaats met inachtneming van redelijke aankondigingstermijnen, vertrouwelijkheidsverplichtingen en toepasselijke wetgeving, tenzij spoedeisende veiligheidsbelangen onmiddellijke toegang vereisen.
4. Deelnemer garandeert dat geen directe of indirecte zeggenschap over zijn onderneming wordt uitgeoefend door een entiteit gevestigd buiten de Europese Unie, indien en voor zover dergelijke zeggenschap de veilige en onafhankelijke uitvoering van de Innovatie Challenge in gevaar kan brengen. Deelnemer verstrekt op eerste verzoek inzicht in zijn eigendoms- en zeggenschapsstructuur en meldt onverwijld iedere wijziging daarin gedurende de looptijd van de Innovatie Challenge. Opdrachtgever behoudt zich het recht voor aanvullende voorwaarden te stellen of de Innovatie Challenge te ontbinden indien uit deze informatie blijkt dat een veiligheidsrisico bestaat.
5. Deelnemers mogen niet bij een onherroepelijk vonnis of arrest veroordeeld zijn op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
6. Deelnemers verkeren niet in staat van faillissement of van liquidatie, de werkzaamheden zijn niet gestaakt. U verkeert niet in surseance van betaling of akkoord, of verkeert niet in een andere vergelijkbare toestand ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving.

7. Voor Deelnemers is niet faillissement of liquidatie aangevraagd, of is geen procedure van surseance van betaling of akkoord, dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig gemaakt.
8. Deelnemer is in staat de Challenge met zijn bestaande financiële middelen uit te voeren.
9. Deelnemers zijn geen claims of noodzakelijke investeringen bekend die de organisatie in een zodanige positie kunnen brengen dat de financieel-economische draagkracht of de continuïteit van de organisatie in gevaar wordt gebracht.
10. Deelnemer is niet bij een rechterlijke uitspraak die kracht van gewijsde heeft, volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, veroordeeld geweest voor een delict dat de beroepsmoraliteit (van de onderneming) in het gedrang brengt.
11. Deelnemer heeft voldaan aan zijn verplichtingen ten aanzien van de betaling van de sociale verzekeringsbijdragen en belastingen en de wettelijke bepalingen van het land waar deze gevestigd is.
12. Deelnemer is niet schuldig aan aantoonbaar ernstig professioneel wangedrag, zoals fraude en corruptie.

2.3 Minimale eisen voorstel

1. De innovatie moet passen binnen de scope van uitdaging. Alleen een onderzoeksvoorstel dat de hele problematiek behelst komt in aanmerking.
2. In fase 2 moet Defensie door de Deelnemers betrokken worden bij de ontwikkeling.
3. De uiteindelijke innovatie moet kunnen worden ingekocht door een inkopende dienst zoals bijvoorbeeld Defensie.
4. De uiteindelijke innovatie moet als prototype gedemonstreerd worden in een relevante omgeving aan het einde van Fase 2.

2.4 Profiel deelnemers

In deze paragraaf worden de evaluatiecriteria om tot maximaal drie Deelnemers te komen uiteengezet (zie paragraaf 5.3 voor de definitie van 'Deelnemer').

Ranking gebeurt door middel van het toekennen van punten aan de Deelnemers die een geldig Verzoek tot Deelname hebben ingediend. Het evaluatiekader bestaat uit criteria die hieronder worden toegelicht.

1. Geschiktheidsprofiel deelnemer

De uitvoering van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten voor de voorliggende uitdaging vraagt om kenmerken, kennis en ervaring bij de Deelnemers die de Challenge zullen uitvoeren. We hebben deze hieronder opgenomen:

- Ervaring met geïntegreerde HGI-platformen
- Ervaring met complexe Data en AI-platformen
- Ervaring met bouw van Data en AI-platformen in een complex integratielandschap
- Kunnen fungeren als primair aanspreekpunt (bij samenwerkingsverbanden: van toepassing op één van de deelnemende organisaties in het samenwerkingsverband)
- Ervaring met regievoering in complexe IT-projecten en met platformintegratie
- Nederlandstalige teams kunnen leveren (bij samenwerkingsverbanden: van toepassing op minstens één van de deelnemende organisaties in het samenwerkingsverband)
- Diepgaande expertise en ervaring in de kennisgebieden van de Challenge (zie ook paragraaf 1.3)

2.5 Stappen

Als u deelneemt aan deze Innovation Challenge, doorloopt u de volgende stappen:

1. De ingediende Verzoeken tot Deelneming (VtD) worden beoordeeld door Defensie.
2. Een evaluatiecommissie met deskundigen adviseert het ministerie welke voorstellen het best aan de evaluatiecriteria voldoen. Mogelijk kan u om mondelinge toelichting gevraagd worden over uw VtD.
3. Aan maximaal drie deelnemers met de hoogste punten wordt gevraagd invulling te geven aan fase 2 (het ontwikkelen en testen van de innovatie tot op TRL-5 niveau).

Zie de planning in paragraaf 3.4 voor een overzicht van de deadlines binnen deze Challenge.

2.6 Vergoeding

Per deelnemer aan fase 2 van deze Challenge (maximaal 3) compenseert Defensie de gemaakte kosten met een vast totaalbedrag van Euro 44.770 inclusief btw. Dit bedrag wordt in 2 fasen uitgekeerd in 2 delen van 22.385 incl. btw. Indien er sprake is van samenwerkende ondernemers kiezen zij een regievoerder. De regievoerder is penvoerder en verantwoordelijk voor het indienen van de factu(u)r(en) voor de kosten vergoeding(en) namens de deelnemende marktpartijen. Ook verzorgt zij de verdeling van de uitgekeerde vergoeding aan de deelnemende partijen van het betreffende samenwerkingsverband. De vergoeding wordt in twee gelijke delen uitgekeerd. Het eerste deel als fase 2 aanvangt en het tweede deel na afronding van fase 2, na acceptatie van het eindproduct door Defensie.

3 Evaluatie en criteria Fase 1

In deze evaluatieronde wordt het aantal geïnteresseerden gereduceerd tot maximaal 3.

Als u wilt deelnemen aan deze Challenge, kan u dat kenbaar maken via een Verzoek tot Deelname (VtD). Hierin omschrijft u kort en krachtig in maximaal 8.000 woorden het volgende:

1. Identificatie van de deelnemer(s) en welke rollen (voor zover bekend) zij gaat(n) invullen.
2. Een omschrijving van deze deelnemer(s) op de in paragraaf 2.4 geschetste geschiktheidsprofiel(en) waarom deze voldoet aan dit profiel. In het geval van een samenwerkingsverband tussen ondernemingen hoe u deze samenwerking vormgeeft.
3. Over welke noodzakelijke kennis en kunde u beschikt voor het ontwikkelen en uitvoeren van de innovatie, binnen de gestelde kaders.
4. Uw voorstel voor een oplossing en hoe deze past binnen de oproep en de casusbeschrijving.

U moet in uw voorstel bovenstaande nummeringsvolgorde aanhouden.

Het VtD wordt beoordeeld door een evaluatiecommissie die bestaat uit minimaal drie inhoudelijk deskundigen van Defensie (zie ook 3.4.1). Zij kijkt welke VtD's binnen het doel van de oproep passen en of deze kansrijk zijn.

Voorstellen die voldoen aan de randvoorwaarden zoals beschreven in hoofdstuk 2 worden beoordeeld. Dit gebeurt op de criteria impact en technologische haalbaarheid.

3.1 Evaluatie van Fase 1

De evaluatie vindt plaats aan de hand van de hieronder beschreven evaluatiecriteria.

Bij de evaluatie zijn in totaal 100 punten te behalen. Per criterium is het maximaal aantal punten:

1. Impact: 50
2. Technologie: 50

3.1.1 Impact (1)

Bij de evaluatie van de impact kijkt de evaluatiecommissie naar deze punten:

- a. Mate waarin de innovatie goed beargumenteerd bijdraagt aan het oplossen van het probleem (max 15 punten).
- b. Mate van innovatie: hoe groot is de 'doorbraak' en hoeveel nieuwe functionaliteit ontstaat er (max 10 punten).
- c. Bruikbaarheid voor gebruikers. Onder bruikbaarheid wordt verstaan de mate waarin de innovatie en technologie geschikt zijn of geschikt te maken zijn voor de beschikbare kennis en kunde bij Defensie. Hoe gebruiksvriendelijk is het product? Hoe personeels- en kennisintensief is het product? Hoe aansprekend is de innovatie voor de gebruikers (max 15 punten).
- d. Voldoet het voorstel niet aan alle doelstellingen, licht dan toe wat daarvan de reden is en hoe u er toch voor zorgt dat deze zoveel mogelijk gewaarborgd zijn (max 10 punten).

3.1.2 Technologie (2)

Bij de evaluatie van de technologie (dit is het geheel van kennis, vaardigheden en hulpmiddelen om een doel te realiseren) kijkt de evaluatiecommissie naar deze punten:

a. Mate waarin het voorstel een technologisch interessante benadering voorstelt (max 5 punten per onderdeel).

- i. Is de benadering veelbelovend?
- ii. Is de benadering haalbaar?
- iii. Is de benadering inventief?
- iv. Is/zijn dit de juiste partij(en) om dit te ontwikkelen?
- v. Is uw oplossing strategisch autonoom, dat wil zeggen dat de oplossing zelfstandig inzetbaar is zonder afhankelijkheid van externe partijen?

b. Kwaliteit van de onderbouwing in technologische zin (max 5 punten per onderdeel).

- i. Is duidelijk wat het 'technologische startpunt' is?
- ii. Is duidelijk welk onderzoek men van plan is te doen?
- iii. Zijn de voorgestelde middelen in overeenstemming met de voorgestelde aanpak?
- iv. Is duidelijk hoe het voorgestelde onderzoek bijdraagt aan de doelstelling van het product?
- v. Is het voorstel goed leesbaar door iemand die goed bekend is met de materie maar geen technisch expert is?

3.2 Dienstverleningsovereenkomst en contractuele voorwaarden

De Challenge wordt uitgevoerd onder een dienstverleningsovereenkomst. Deze is bijgevoegd als bijlage 1.

Op deze Challenge is de ARVODI 2025 Defensie van toepassing. Zie hiervoor bijlage 2.

De toepasselijkheid van algemene (levering)voorwaarden van marktpartijen en eventueel betrokken derden is nadrukkelijk uitgesloten.

3.3 Planning & marktdag

Hieronder is de planning van de voorliggende Challenge opgenomen. Na het planningsoverzicht wordt belicht wat wij beogen met de marktdag.

Datum	Activiteit
26 februari 2026	Publicatie Challenge op Tendered
13 maart 2026	Marktdag
2 april 2026 12:00	Sluiting mogelijkheid tot stellen van vragen
8 april 2026	Publicatie laatste antwoorden op vragen (zie ook paragraaf 4.3.1)
24 april 2026 17:00	Sluitingsdatum en tijdstip voor het indienen van het Verzoek tot Deelname (VtD)
8 mei 2026	Uiterlijk: verzending evaluatie en resultaat
18 mei 2026	Resultaat definitief en tekenen Innovatie Challenge

Ministerie van Defensie

Commando Materieel en IT

Innovation Challenge – CLAS Dataplatform

18 mei 2026	Start onderzoeksfase (fase 2)
31 juli 2026	Einde onderzoeksfase (fase 2)

Defensie streeft ernaar deze termijnen aan te houden maar behoudt zich het recht voor om deze planning zonder opgaaf van redenen aan te passen.

Verzoeken tot Deelname die na 24 april 2026 17:00 uur ingediend worden, worden niet beoordeeld!

De voor Fase 2 geselecteerde ondernemers hebben periodiek meetings met het Defensieteam om de voortgang te bespreken. Deze momenten staan niet in deze planning en worden in een latere fase afgestemd en ingepland.

Informatiebijeenkomst

Defensie organiseert op 13 maart 2026 vanaf 12:30 uur een informatiebijeenkomst.

Globaal programma:

12:30 tot 13:00 uur	Inloop
13:00 tot 14:00 uur	Inleiding inkoop & presentatie CLAS
14:00 tot 15:30 uur	Gelegenheid tot het stellen van vragen, interactief gedeelte
15:30 tot 17:00 uur	Matching (kleuren) onder het genot van een hapje en een drankje

Wij beschouwen deze bijeenkomst als een belangrijke kennismakingsmogelijkheid en matchingsgelegenheid met de markt en tussen marktpartijen onderling. Tijdens deze bijeenkomst geeft Defensie toelichting op het doel van de innovatie en op de procedurele aspecten. Locatie is de Kromhoutkazerne te Utrecht. Deze bijeenkomst is alleen bedoeld voor ondernemers die geïnteresseerd zijn in deelname aan de voorliggende Challenge en niet voor acquisitieactiviteiten.

Alle aanwezige marktpartijen worden uitgenodigd om –indien gewenst– hun organisatie, competentiegebied en mogelijke bijdrage kenbaar te maken in de vorm van een interactief deel dat wij nog nader invullen en toelichten op de dag zelf. Hiermee wordt de bijeenkomst, naast het informatieve gedeelte, nadrukkelijk ingezet als netwerkmoment, waarin partijen elkaar kunnen ontmoeten en de basis kunnen leggen voor mogelijke samenwerking. Dit kan bijvoorbeeld door ontbrekende kleuren te ‘verzamelen’.

Aanmelding

Deelname aan de informatiebijeenkomst wordt ten eerste aangeraden. Er is geen mogelijkheid tot online deelname. Er wordt achteraf een beknopt verslag gepubliceerd en eventuele presentaties worden gedeeld via Tendered. Vooraf aanmelden is verplicht en kan uiterlijk tot en met 9 maart 2026. U meldt zich aan door de inkoop een bericht te sturen via Tendered.

Maximaal 2 vertegenwoordigers per onderneming kunnen deelnemen aan de informatiebijeenkomst. Bij aanmelding vermeld u alleen uw bedrijfsnaam, naam deelnemer(s) en het kennisgebied binnen de Challenge waarop uw interesse betrekking heeft (welke kleur(en)).

Wij delen op Tendered de deelnemerslijst met hun bereikbaarheidsgegevens. Doel hiervan is matchmaking te faciliteren. Hebt u er bezwaar tegen dat de gegevens van uw onderneming op

deze wijze gepubliceerd worden, dan vernemen wij dit uiterlijk 12 maart 2026. Als wij op deze datum niets vernomen hebben van u dan gaan wij ervan uit dat u geen bezwaar tegen openbare publicatie van uw gegevens heeft.

Parkeren is op het terrein van de Kromhout Kazerne niet mogelijk. Openbaar vervoer wordt aangeraden, de tram stopt praktisch voor de deur.

3.4 Verordening (EU) 2022/576 van de Raad betreffende Russische ondernemingen

Uit de sanctiepakketten van de Raad van de EU volgt dat Russische partijen niet meer mogen deelnemen aan Europese overheidsopdrachten. Deze maatregel is ingevoerd bij Verordening (EU) 2022/576 VAN DE RAAD d.d. 8 april 2022 en is rechtstreeks toepasselijk in de lidstaten.

Dit betekent ook dat u geen beroep kunt doen op de draagkracht van een derde uit Rusland.

Door het indienen van een Verzoek tot Deelname aan deze Challenge verklaart u niet in strijd te handelen met deze Verordening.

Het Ministerie van Defensie kan een ABDO (ABRO) onderzoek initiëren als zij hiertoe aanleiding ziet. In bijlage 3 is ter informatie een brochure over dit onderzoek opgenomen.

3.4.1 Evaluatie en vervolg van de Challenge

De evaluatiecommissie bestaat uit minstens drie leden. Hieronder een specialist op het gebied van architectuur, een data deskundige en een beleidsspecialist op het gebied van datamanagement. Eerst evalueert iedere commissielid individueel, dus onafhankelijk van de andere leden, de Verzoeken tot Deelname. Hierna vindt een plenaire sessie plaats en worden de individuele evaluaties besproken.

De leden kunnen vervolgens individueel hun evaluaties aanpassen. De inkoper voegt vervolgens de uiteindelijke individuele evaluaties samen om tot een rangschikking te komen. Mochten twee of meer Verzoeken tot Deelname op dezelfde plaats eindigen, dan wordt middels loting beslist wie op plek 1,2,3 eindigt in de rangschikking.

Met maximaal drie Deelnemers start Fase 2. Deze Fase bestaat uit de ontwikkeling van een prototype en een testfase.

3.5 Mededeling beslissing

Alle Deelnemers die een Verzoek tot Deelname hebben gedaan krijgen gelijktijdig bericht over de beslissing. Dit bericht bevat de naam van de maximaal drie Deelnemers met het hoogste puntenaantal en motivering van de beslissing. De mededeling van de beslissing wordt via e-mail of Tendered verzonden.

Het Ministerie van Defensie kan altijd besluiten de beslissing in te trekken of te herzien, als bijvoorbeeld financiële of geopolitieke omstandigheden wijzigen.

3.6 Eventueel vervolg

Eerst willen wij deze Challenge doorlopen. Als de uitkomst succesvol is bepalen wij of en hoe wij een vervolg geven aan deze Challenge.

4. ALGEMENE BEPALINGEN

In dit hoofdstuk staan relevante voorwaarden en bepalingen die de Defensie stelt aan uw Verzoek tot Deelname.

4.1 Aankondiging en aanmeldingstermijn

Voor de communicatie met de markt gebruikt Defensie het platform Tendered. Alle communicatie alsook het indienen van Verzoeken tot Deelname moeten via dit platform worden ingediend.

Uw Verzoek tot Deelname moet minimaal 180 dagen geldig zijn na de sluitingsdatum.

In dit stuk staat een planning (zie paragraaf 3.3) voor het verloop van deze Challenge. Wij publiceren de planning ook op Tendered. Daarin ziet u ook tot wanneer u vragen kunt stellen en wanneer de antwoorden op deze vragen uiterlijk worden gepubliceerd. Wat wij eerder kunnen beantwoorden publiceren wij eerder. Defensie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om de planning tussentijds aan te passen. De planning op Tendered is te allen tijde leidend.

Als sluitingsdatum en uiterste tijdstip voor ontvangst van uw Verzoek tot Deelname geldt de datum in de planning als opgenomen op Tendered.

Let op! De sluitingsdatum en -tijden zijn fatale termijnen. Na het verstrijken van de deadline kunnen geen Verzoeken tot Deelname meer worden ingediend. Eventuele vertraging in het versturen is voor uw risico.

4.2 Communicatie

De procedure verloopt digitaal via Tendered.

De contactpersoon voor deze procedure is:

MAJ Dr. Alexander Schermerhorn (inkoper)
Bereikbaar via Tendered

Alleen als Tendered niet functioneert kunt u ons bereiken op: eu.aanbestedingen.IV@mindef.nl.

Let op! Het is tijdens de procedure niet toegestaan over deze procedure contact op te nemen met andere medewerkers van Defensie dan de genoemde contactpersoon, tenzij toegestaan door deze contactpersoon.

4.3 Inlichtingen, vragen en bezwaren

4.3.1 Vragen en bezwaren

Heeft u vragen over de stukken, tegenstrijdigheden gesignaleerd of wilt u bezwaar maken tegen (delen van) de Challenge, dan dient u dit zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op de in de planning opgenomen datum, via Tendered kenbaar te maken aan de inkoper.

Vragen kunt u stellen via Tenders. Een format hiervoor vindt u als bijlage 4. Alleen vragen en opmerkingen die tijdig en op de juiste manier worden ingediend, worden beantwoord.

Beantwoording gebeurt door geanonimiseerde Nota's van Inlichtingen die uiterlijk zes (6) kalenderdagen voor de sluitingsdatum van de Verzoek tot Deelname wordt gepubliceerd.

In het geval u een vertrouwelijke vraag wilt stellen, mag u een verzoek doen om uw vraag individueel te stellen. Defensie beoordeelt dit verzoek. Als Defensie het verzoek honoreert zal het antwoord niet worden gepubliceerd en alleen aan u worden gestuurd. Als Defensie de vraag niet individueel kan of mag beantwoorden, wordt u verzocht de vraag alsnog via de reguliere kanalen te stellen en zal de vraag worden beantwoord in de Nota van Inlichtingen.

Let op! Tijdens de daarvoor gestelde termijn heeft u het recht om bezwaar te maken over eventuele gebreken of onduidelijkheden. Als u dat tijdens deze termijn niet doet, kunt u daar niet meer op terug komen.

Door het indienen van een Verzoek tot Deelname stemt u in met alle voorwaarden en bepalingen van deze Challenge.

In geval van tegenstrijdigheden tussen de Nota('s) van Inlichtingen en deze leidraad (inclusief bijlagen), gaat de meest recente Nota van Inlichtingen voor.

4.4 Eenmalig een Verzoek tot Deelname & taal

U mag 1 Verzoek tot Deelname indienen voor deze Challenge.

Alle stukken zijn gesteld in de Nederlandse taal. De voertaal in de stukken, de procedure zelf én de uitvoering van de Innovatie Challenge is Nederlands. Door Deelnemers in te dienen stukken moeten in de Nederlandse taal zijn gesteld. Als de gevraagde informatie een officieel document betreft dat niet in het Nederlands beschikbaar is, moet naast het originele document een Nederlandse of Engelse vertaling worden bijgevoegd.

4.5 Opschorten/afbreken procedure

Defensie behoudt zich te allen tijde het recht voor om de procedure op te schorten of af te breken zonder enige vorm van schadevergoeding. Een reden voor afbreken kan bijvoorbeeld zijn dat politiek draagvlak en/of financieel budget komt te vervallen. U ontvangt een bericht over het opschorten of beëindigen van de procedure. In uitzonderlijke gevallen kan er bij beëindiging sprake zijn van een tenderkostenvergoeding. Defensie neemt in dat geval contact met u op.

4.6 Kostenvergoeding

Defensie vergoedt geen kosten die verband houden met het opstellen en indienen van een Verzoek tot Deelname.

4.7 Vertrouwelijkheid

Alle informatie die u ontvangt tijdens deze procedure moet u vertrouwelijk behandelen en mag niet aan derden worden verstrekt. Dit geldt niet voor informatie die al openbaar verkrijgbaar is of voor informatie die vanwege een wettelijke verplichting openbaar moet worden gemaakt. Uiteraard mag u vertrouwelijke informatie wel verstrekken aan uw werknemers, adviseurs of Defensie, eventueel onder oplegging van een vertrouwelijkheidsbeding.

Omgekeerd geldt dat Defensie uw Verzoek tot Deelname vertrouwelijk zal behandelen, tenzij de informatie op basis van een wettelijke verplichting openbaar moet worden gemaakt.

De vertrouwelijkheid zoals bedoeld in deze paragraaf zal ook worden bewaard wanneer de procedure niet tot een oplossing leidt.

Uitwisseling en gegevensverwerking van persoonsgegevens tijdens de procedure gebeurt in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Het intellectueel eigendom van de gepubliceerde stukken berust bij de Nederlandse Staat, vertegenwoordigd door het Ministerie van Defensie.

4.8 Rangorde publicatiestukken

In geval van strijdigheid tussen de verschillende documenten geldt de volgende rangorde:

1. Nota's van Inlichtingen waarbij de meest recente versie de hoogste in de rangorde is;
2. Oproep tot deelname: dit document.

In de Overeenkomst (zie Bijlage 1) is de rangorde van de documenten opgenomen die geldt vanaf het moment van inwerkingtreding.

5. Rechtsbescherming

U kunt tijdens de looptijd van de procedure een klacht indienen wanneer u bezwaar heeft tegen de beslissing of de procedure.

5.1 Klachtenmeldpunt

Tijdens de Challenge kunt u een klacht indienen bij het klachtenmeldpunt, e-mailadres: aanbestedingsklachten@mindef.nl. U moet hierbij duidelijk en gemotiveerd aangeven op welk aspect van de Challenge uw klacht betrekking heeft. De klacht zal zo spoedig mogelijk worden behandeld door een onafhankelijke deskundige binnen Defensie.

Voordat u bezwaar maakt, moet u eerst gebruik maken van de Vraag- en Antwoordprocedure om uw klacht kenbaar te maken. Als de reactie van Defensie naar uw mening niet voldoet, kunt u een klacht indienen bij het klachtenmeldpunt.

5.2 Kort geding

Heeft u bezwaar tegen de uitkomst van de evaluatie in Fase 1, dan moet u binnen een termijn van 10 kalenderdagen na verzending van de mededeling van de beslissing een kortgedingprocedure aanhangig maken. Dit moet blijken uit toezending van een kopie van het exploit van de dagvaarding aan de in deze procedure genoemde contactpersoon. In dat geval zal Defensie niet tot toekenning van de Challenge overgaan voordat in kort geding vonnis is gewezen.

De termijn van 10 kalenderdagen is definitief. Maakt u in deze periode geen kort geding aanhangig, dan vervallen uw rechten om nog op te komen tegen de beslissing. Indien geen enkele Deelnemer binnen de hiervoor genoemde termijn een kort geding heeft aangespannen, wordt Fase 2 ingezet.

5.3 Woordenlijst

Deelnemer

Een bedrijf of samenwerkende groep bedrijven dat/die een Verzoek tot Deelname aan deze Innovation Challenge indient.

Innovatie

Ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, diensten, processen of ideeën die waarde toevoegen.

Innovation Challenge

Diverse deelnemers naast elkaar aan de ontwikkeling van een innovatie laten werken om zo tot innovatieve oplossingen te komen voor het voorliggende vraagstuk. Door onderlinge concurrentie worden deze partijen uitgedaagd om tot het uiterste te gaan om tot de beste innovatie te komen.

Verzoek tot Deelname (VtD)

Formele aanmelding van een Deelnemer bij de inkoper om mee te mogen doen aan deze Innovation Challenge.

5.4 Afkortingen

HGI Hoog Gerubriceerde Informatie
SOMUT Statisch; Ontplooid; Mobiel; Uitgestegen; Te voet

Bijlage 1   Dienstverleningsovereenkomst ARVODI-2025 DEF

Ministerie van Defensie

Commando Materieel en IT

Innovation Challenge – CLAS Dataplatform

Bijlage 2   ARVODI 2025 Defensie

Bijlage 3   ABDO

Bijlage 4   Format stellen vragen

Bijlage 5 TRL-niveaus

4 fasen, 9 Technology Readiness Levels volgens RVO (bron: RVO.nl)

Het TRL-systeem is in de jaren 70 door NASA ontwikkeld. We gebruiken de TRL zoals vastgesteld door de Europese Commissie en hebben hierbij 4 overkoepelende fasen vastgesteld.

Verkennen (Discovery phase): TRL 1, 2 en 3

- Level 1: Fundamenteel onderzoek
U doet onderzoek naar uw innovatieve idee en de basisprincipes van de innovatie. U bent hierbij bezig met fundamenteel onderzoek en deskresearch.
- Level 2: Toegepast onderzoek
U gaat nu bezig met de formulering van het technologisch concept en de praktische toepassingen. In deze fase bent u vooral bezig met experimenteel en/of analytisch onderzoek.
- Level 3: Toetsing (Proof of principle / Proof of concept)
U onderzoekt de toepasbaarheid van het concept op experimentele basis (experimenteel proof of concept). U toetst en valideert hypothesen over verschillende componenten van het concept.

Ontwikkelen (Development phase): TRL 4, 5 en 6

- Level 4: Implementatie en test prototype
U gaat de Proof-of-concept van uw innovatie op labschaal testen. Een prototype dat u in deze fase ontwikkelt, kost relatief weinig geld en tijd om te ontwikkelen en is daarmee nog ver verwijderd van een definitief product, proces of dienst.
- Level 5: Validatie prototype
U onderzoekt de werking van het technologisch concept in een relevante omgeving. Dit is de 1^e stap in de demonstratie van de technologie. Een prototype dat u in deze fase ontwikkelt, kost relatief veel tijd en geld en is niet ver verwijderd van het uiteindelijke product of systeem.
- Level 6: Demonstratie prototype in testomgeving
U gaat het concept uitgebreid testen en demonstreren in een relevante testomgeving. Het testen vindt plaats na de technische validatie in een relevante (pilot) omgeving, zoals een proeftuin. Het concept geeft inzicht in de werking van alle componenten tezamen.

Demonstreren (Demonstration phase): TRL 7 en 8

- Level 7: Demonstratie prototype in operationele omgeving
U gaat het concept testen en demonstreren in een gebruikersomgeving om werking in een operationele omgeving te bewijzen. De demonstratie van het concept in een praktijkomgeving levert nieuwe inzichten op voor de definitieve markttoepassing van uw innovatie.
- Level 8: Product/dienst is compleet en operationeel
In deze fase krijgt uw innovatie zijn definitieve vorm. U hebt de technologische werking getest en het is bewezen dat het voldoet aan gestelde verwachtingen, kwalificaties en normen (certificering). Daarnaast bepaalt u de financiële kaders voor (massa)productie en lancering en bent u klaar voor de volgende stap.

Opschalen en vermarkten (Deployment phase): TRL 9

- Level 9: Marktintroductie product/dienst/procedé
Uw innovatie is technisch en commercieel gereed; productierijp en klaar voor lancering in de gewenste marktomgeving. Nu het totale ontwikkelingsproces is afgerond weet u hoe u uw product bij de gewenste doelgroep in de juiste markt krijgt.

-einde document-